

Szomorú sorok

Másfél évvel ezelőtt, egy kiadvány megjelenése alkalmából küldte a következő levelet a rendi illetékesekhez két bencés szerzetes-tanár, rendük országszerte elismert zenei tekintélye. Válaszra sem méltatták őket. Mivel a levél később érdekes kortörténeti dokumentumnak számíthat, íróik engedélyével, némi stilisztikai igazítással közzétesszük.

Szent Rendünket liturgikusnak nevezik. Ez igaz is, meg nem is. Igaz az első magyar bencés énektanárról, Valter mesterről, igaz abban a vallásos néprajzi értelemben is, hogy átvitt a megváltozott korokra olyan értékeket, melyek egyébként elvesztek volna. Igaz volt hosszú időn át, mert kolostoraink, benne iskoláink, majd 1802 óra gimnáziumaink éltek ennek a lelkeségnek tartalmát (lásd Sörös Pongrác Rendtörténetében a megfelelő helyeket). Ennek eredménye, hogy az utolsó ötven év ellenére az elvett iskoláink környéke kiemelkedik az országos átlagból az egyházi ének területén. Ez nem lehet véletlen, és az sem, hogy Pozsony és Komárom vidéke ugyanezt mutatja. A XX. század kezdetén is mindig voltak kiváló rendtársaink, akik a kor sorvasztó hatásának ellenére egyénileg (de bizonyára rendi öntudatból is, hogy rászolgáljunk a „liturgikus” jelző igazságára), kiemelkedtek, és feledtetni tudták a körülöttük levő úrt.

Szégyenletes volt azonban pl. az Égi Lant és a Szent vagy, Uram!, majd a bencés Énekeskönyv körül dúló harc, melyet csak főpáti döntés vitt győzelemre, a pénz-hátterű érvekkel szemben. Mit bizonyít ez? Hogy a visszahúzó erő már a harmincas évektől olyan erős volt, hogy hatalmi szóval kellett a jót és igazat védeni. De akkor kikérték a szakemberek véleményét s ez is hozzájárult, hogy a rendfőnök hogyan döntsön.

A háború után mindjobban látszott, hogy az előző évek föllendülése után sem tartható az addigi állapot. A résztudományok fejlődése, az egyházzenei kutatás elmélyülése (kommunisták, alatt!!!) változást követelt. Ezt a változást radikálisan hangsúlyozta a II. Vatikáni Zsinat is. A magyar kutatók egyházas gondolkodását az is bizonyította, hogy a Zsinat szellemében dolgoztak már jóval előtte. Ma már bizonyított igazság, hogy egész Európában a legelsőők között van a magyar kutatónemzedék. Meg kell említeni azokat az apostoli buzgóságú missziósokat is, akik sokszor egyházi támogatás nélkül igyekeznek a Zsinat szellemében hirdetni és megmutatni a liturgiát. A kutatás és az első eredmények bizonyítása teljesen civil kezdeményezés. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy vannak „megtérő” papok is, akik támogatják a Zsinat szelleméből fakadó munkát. De az irányítás teljesen kiesett az Egyház kezéből.

Ez önmagában nem lenne baj, mert az adott körülmények teljes mértékben megmagyarázzák. De legalább tegyen meg az Egyház és különösen szent Rendünk minden tőle telhető a szent munka támogatására. Még inkább arra, hogy az ártalmasat akadályozza meg.

De ahelyett, hogy Rendünk emberei tanulmányoznák az eredményeket, mintaszerűen megvalósítanak őket és mentenénk a régen igaz, de ma már érvénytelené vált „liturgikus” jelzőt, ehelyett a *szubkultúrát* hirdetjük a liturgiában Pannonhalma nevével. Az irodalomnak nevezett szörnyű szöveg, a zenének nevezett dilettáns tákolmány (mely semmiképpen nem engedhető meg a liturgiában), el fogja árasztani az országot, mert közismert, hogy a dillettantizmus, a kisszerűség, a minimalizmus mindig megtalálja a befogadókat.

Ez sajnos minősíti azokat a hitoktatókat is, akik belesüllyedtek abba az ezerszeresen megcáfolt tételbe, hogy ezzel édesgethetik a gyermekeket a liturgia megértésére, a későbbi hitmegvallásra. Ez a folyamat még mindig tartja magát országszerte. De a józanul gondolkodó papok őszinte véleménye megerősíti a szomorú valóságot: sok egykori diákmissziós, aki éveken át csak a színvonal nélküli szövegeket és dallamokat énekelte, felnőttként nem jár templomba, nem vesz részt egyházközségi munkában, mely a liturgiát szolgálná. Kihullott belőlük a semmitmondó szöveg és dallam. Nem volt semmi az addig énekeltekben, amire felnőtten is építhetnének. Az ilyen „liturgikusnak” mondott nevelés nemcsak nem hozta közelebb az ifjúságot a liturgiához, hanem felnőttként még el is távolította.

Ugyanakkor Pannonhalma szórólappal látja el az országot:

Jön! Jön! Jön!

kezdettel, mint valami cirkuszi beharangozó. Csalogatónak a „szakma nagyjainak” nevével bolondítja az addig is önelégült papokat és civileket, akik abból a logikából indulnak ki: „Amit Pannonhalma ajánl, az csak jó lehet. Rajta, valósítsuk meg! Lám, nincs igaza azoknak, akik ellene vannak.”

Még kevésbé vesznek fáradságot maguknak, hogy a fácolhatatlan igazságú és eddig megjelent gyűjteményeket tanulmányoznák a gregoriántól kezdve az eddig fölismert magyar kincsekig. Folytatják az ízlés mérgezését Pannonhalma irányításával. Ahelyett, hogy Pannonhalma akár anyagiakban, akár könyvkiadással segítené a civilek csodálatos munkáját, a szent Rend nevét áruba bocsátja, és nevének átengedésével az egész Rend tekintélyét a zenei ízléstelenségbe süllyeszti, mintha valamennyien osztoznának ebben a lelki és szellemi mérgezésben.

Nem bocsátkozunk vitába, mert vitatkozni csak megfelelő színvonalú témák kiválasztásánál lehet. De ahol mérgezés folyik, ott nincs helye a vitának. A magunk részéről tiltakozunk, hogy bencés kiadó adja ki a gyűjteményt. De az ellen is tiltakozunk, hogy a bencés név rákerüljön a kiadásra. Ez utóbbi mondatot, tudjuk, hogy hiába írjuk, mert semmi remény sincs arra, hogy józan szakmai érv győzzön.

Legyen szabad azért hozzátennünk, hogy mindketten évtizedek óta küzdünk a liturgia különböző területein, ugyanakkor az egyházzeneinek csúfolt silányságok iskoláinkban is helyet kaphattak, nem egyszer az osztályfőnök vagy más rendtárs támogatásával. Ezek a rendtársak még sohasem kértek szakfelvilágosítást, amit a civilek rendszeresen megtesznek.

Függelék gyanánt a néhány napja megalakult Magyar Egyházzenei Társaság hitvallásából:

5. „Az egyesület a többszáz éves zsidó és keresztény liturgikus hagyomány alapján áll.”

7. Az egyesület célja színvonalas egyházzenei gyakorlat megőrzése és továbbfejlesztése. – Az igényes egyházzene ügyének terjesztése. – „.... a szakrális szellemű és művészileg értékes egyházzenei illetőleg egyházzenei gyakorlatot a körünkben fenyegető veszélyek ellen védelmezzék.”

8. „.... kiadványokkal segíti elő az értékes szakirodalom és zenei repertoár terjesztését.”

Győr, 1993. március 21., Szent Benedek Atyánk ünnepén.

Jáki Teodóz OSB – Dr. Nádas Alfonz OSB